

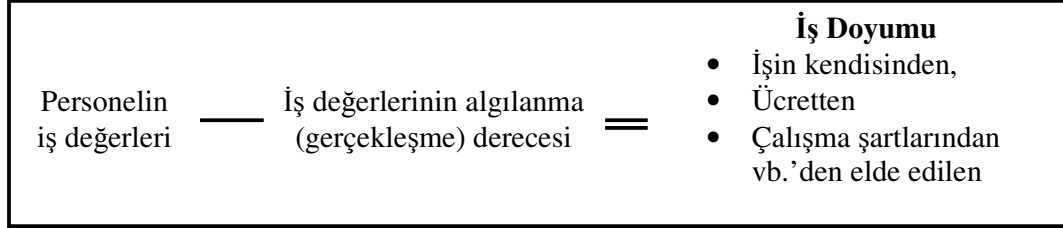
## MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUMU \*

Prof. Gökay YILDIZ<sup>1</sup>

\*1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze  
Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi  
SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta

### GİRİŞ

İş doyumu, işten elde edilen ya da işte yaşanan, çalışanların gereksinmelerinin doyurulması derecesi olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle, çalışanların, işin bizzat kendisi, ücret, çalışma koşulları, yükselme ve gelişme olanakları gibi iş boyutlarına ilişkin istekleri ile, bunların işinde kazandırılması derecesine ilişkin algılamaları arasındaki farka ilişkin duygusal tepkiler olarak da tanımlanabilir. Tanımlara uygun olarak iş doyumu şöyle modellendirilebilir (Balcı, 1985:2,4,5):



İş, insan yaşamının önemli bir bölümünü kapsar. Eğer, yapılan iş, bireyin kendi iş değerleri doğrultusunda gerçekleşiyorsa ve buna bağlı olarak bireyde olumlu bir kanı oluşuyorsa, birey işine karşı olumlu bir tepki geliştirecek ve yaptığı işten doyum alacaktır. Bunun tersi bir durum söz konusu ise, yapılan işte etkililikten ve doyumdan söz etmek olası değildir (Çetinkanat, 2000:47).

Çetinkanat (2000)'a göre iş doyumu, bireysel, örgütsel ve toplumsal açıdan günümüzün karmaşık yaşam sorunlarının en önemlilerinden biri olarak görülebilir. Bilim, teknoloji ve sanat alanındaki gelişmeler, onu geliştirecek insan unsuru ile doğrudan ilintilidir. Bilim, teknoloji ve sanatın yaratıcısı durumundaki insanın, gücünü daha etkili bir biçimde kullanması, bireysel gelişimi açısından, karşılıklı ilişkileri açısından, örgütsel ve toplumsal açıdan önem taşımaktadır.

İnsanların yaptıkları iş karşılığında hissettikleri, işlerinden doyum ya da doyumsuzluk elde etmeleri gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıdır. Gereksinimlerin karşılanmaması durumunda yapılan işten doyum elde edilemeyecek, buna bağlı olarak birey, örgüt ve toplum gelişimi sağlanamayacaktır. İş'te yaşanan doyumsuzluk hayal kırıklığı, mutsuzluk, olumsuzluk, üretmemek, hatta saldırganlık gibi davranışlara neden olacaktır. Doyumsuzluk bireyin iş dışı davranışlarına da yansiyarak çevresini, ailesini ve arkadaşlık ilişkilerini de olumsuz etkileyecek, fiziksel ve ruhsal sağlığını da bozacaktır. Gelişimin önündeki engellerin azaltılması ya da kaldırılması ise, insanların işlerinden doyum elde etmelerini sağlayacaktır. Bunun sonucu olarak da örgüt ve toplum daha mutlu, daha yaratıcı, daha üretken bireylerden oluşacaktır.

Eğitim, toplumların üzerinde durduğu en önemli konulardan biridir. Ülkeler, kalkınmanın aracı olarak eğitimi görmekte ve bu alana önemli yatırımlar yapmaktadırlar. Eğitim sisteminin amacı, etkili, verimli, üretken, yararlı, mutlu ve sağlıklı bireyler yaratmaktır. Ancak, bütün bunları gerçekleştirecek, eğitim sisteminin işgörenleri konumundaki öğretmenlerin de bu sayılan özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin nitelikli iş üretmeleri, işten elde ettikleri doyuma bağlıdır. Bir başka deyişle, işinden doyum elde eden öğretmenin, nitelikli eğitim-öğretim hizmeti vermesi beklenmektedir.

Bu araştırmanın problemini, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Isparta ve Burdur illerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin ve iş doyumunu etkileyen değişkenlerin belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu probleme dayalı olarak müzik öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, mezun olduğu okul türü, görev yaptığı okul türü, meslekteki kıdemleri gibi bağımsız değişkenlere göre iş doyumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ise araştırmanın alt problemlerini oluşturmaktadır.

### YÖNTEM

Araştırma evrenini Isparta ve Burdur illerinde resmi devlet okullarında görev yapan 60 müzik öğretmeni oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "kişisel bilgi formu" ve "iş doyum ölçeği"

<sup>1</sup> SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan iş doyum ölçeği, 1994 yılında Florida Üniversitesi'nde görevli Psikolog Dr. Paul Spector tarafından geliştirilmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'nde özel sektör ve devlet sektöründe kullanılmıştır. Spector tarafından yapılan güvenilirlik analizinde, Chronbach Alpha değeri 0.91 olarak bulunmuştur. Ölçek, Türkiye'de 2002 yılında Dr. Aslan ve Dr. Akbayrak tarafından yeniden düzenlenmiş ve hemşireler üzerinde kullanılmıştır. Ölçeğin kapsamında 9 alt boyut altında 36 madde bulunmaktadır. Alt boyutlar şunlardır:

- Ücret
- Yükselme/gelişme olanakları
- Amirle ilişkiler
- İşle ilgili maddi/manevi kazançlar
- Performansa dayalı ödüller
- Gerekli kural ve prosedürler
- Çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler
- İletişim
- Yapılan işin özelliği

Bu araştırmada kullanılmak üzere ölçekle ilgili olarak kapsam geçerliği için uzman görüşleri alınmış ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak uygulanmıştır. Ölçeğin uygulamadan elde edilen Chronbach Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur. Uygulanan 60 anketten hepsi geri dönmüş, ancak hatalı yanıtlanan 6 anket değerlendirmeye alınmamıştır.

Elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Kişisel bilgilerin değerlendirilmesinde frekans (f) ve yüzde (%) değerler kullanılmıştır. İş doyum ölçeğindeki alt ölçeklerle ilgili olarak müzik öğretmenlerinin tutumlarını belirlemek üzere 36 maddenin aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Tutum aralıklarını belirlemek üzere 5-1/5 formülü kullanılmış ve sonuçta çıkan 0,8 değeri başlangıç değeri olarak alınmıştır. İşlemler sonucunda tutum aralıkları şöyle saptanmıştır:

$$0,8+1=1,8$$

$$1,8+0,8=2,6$$

$$2,6+0,8=3,4$$

$$3,4+0,8=4,2$$

$$4,2+0,8=5,0$$

Elde edilen dört aralığın nitelendirilmesi ise şu biçimdedir:

1,8-2,6: "Düşük" düzey tutumu ifade eder.

2,7-3,4: "Orta" düzey tutumu ifade eder.

3,5-4,2: "İyi" düzey tutumu ifade eder.

4,2-5,0: "Çok iyi" düzey tutumu ifade eder.

Ayrıca, bağımsız değişkenler ile iş doyumları arasında Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) testi yapılmış, anlamlı farklılıklar gözlenen guruplarda LSD testi uygulanmıştır.

## BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin cinsiyet dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

**Tablo 1.** Müzik Öğretmenlerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	32	59
Erkek	22	41
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100</b>

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %59'unu kadın, %41'ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin yaşlara göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

**Tablo 2.** Müzik Öğretmenlerinin Yaşlara Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
20-29 yaş	30	55
30-39 yaş	15	28
40-49 yaş	9	17
50-59 yaş	0	0
60-65 yaş	0	0
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100</b>

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %55'ini 20-29 yaş arası, %28'ini 30-39 yaş arası, %17'sini de 40-49 yaş arası öğretmenler oluşturmaktadır. 50 yaş ve üzerinde araştırmaya katılan öğretmen bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, %80'in üzerinde 40 yaş ve altı olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

**Tablo 3.** Müzik Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eğitim Enstitüsü	4	7
Eğitim Fakültesi	42	78
Güzel Sanatlar Fak.	0	0
T.M.D.Konservatuarı	8	15
Diğer	0	0
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100</b>

Tablo 3'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %78 gibi büyük bir çoğunluğunu Eğitim Fakültesi mezunları oluşturmaktadır. %15'i Türk Müziği Devlet Konservatuarı mezunları, %7'sini de Eğitim Enstitüsü mezunları oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullara göre dağılımı Tablo 4'de verilmiştir.

**Tablo 4.** Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	31	57
Lise	15	28
Güzel Sanatlar Lisesi	8	15
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100</b>

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %57'si ilköğretim okullarında, %28'i liselerde, %15'i de Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

**Tablo 5.** Müzik Öğretmenlerinin Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5 yıl	28	52
6-10 yıl	12	23
11-15 yıl	6	11
16-20 yıl	4	7
21-25 yıl	4	7
26 yıl ve üzeri	0	0
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100</b>

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine bakıldığında %52'sinin 1-5 yıl arası, %23'ünün 6-10 yıl arası, %11'inin de 11-15 yıl arası hizmet süresine sahip oldukları görülmektedir. %75 gibi büyük bir çoğunluğun 10 yıl ve altında kıdeme sahip oldukları dikkat çekmektedir. Yine %14 gibi çok az bir oranda 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin araştırmanın kapsamına dahil olmaları da dikkat çekicidir.

Tablo 6'da, araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin iş doyum ölçeğindeki 9 alt boyuta ait 36 maddeye verdikleri yanıtlara ilişkin madde ortalamaları ve buna bağlı olarak tutum nitelendirmeleri verilmiştir.

Tablo 6. Müzik Öğretmenlerinin İş Doymu Dağılımı

Alt Ölçekler	Madde Numaraları	Madde Ortalamaları	Açıklama
Ücret	1	1.8889	Düşük
	10	2.0185	Düşük
	19	1.7593	Düşük
	28	2.2778	Düşük
Yükselme/Gelişme Olanakları	2	2.6481	Düşük
	11	2.0741	Düşük
	20	2.2963	Düşük
	33	2.4444	Düşük
Amirle İlişkiler	3	3.3333	Orta
	12	3.7963	İyi
	21	3.7593	İyi
	30	3.6481	İyi
İşle ilgili Maddi/Manevi Kazançlar	4	3.0000	Orta
	13	2.3889	Düşük
	22	2.1296	Düşük
	29	1.9074	Düşük
Performansa Dayalı Ödüller	5	2,5741	Düşük
	14	3,0556	Orta
	23	2,6481	Düşük
	32	2,6481	Düşük
Gerekli Kural ve Prosedürler	6	2,9630	Orta
	15	2,0556	Düşük
	24	3,1111	Orta
	31	3,9259	İyi
Çalışma Arkadaşlarıyla İlişkiler	7	3,6481	İyi
	16	4,1111	İyi
	25	3,8333	İyi
	34	3,7963	İyi
İletişim	9	3,2963	Orta
	18	3,0926	Orta
	26	3,2963	Orta
	36	3,8148	İyi
Yapılan İşin Özelliği	8	4,2963	Çok iyi
	17	3,8148	İyi
	27	4,4815	Çok iyi
	35	4,2222	İyi

Tablo 6'ya göre 9 alt ölçek ayrı ayrı değerlendirildiğinde, "Amirle ilişkiler", "Gerekli kural ve prosedürler", "Çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler", "İletişim" ve "Yapılan işin özelliği" alt ölçeklerinde müzik öğretmenlerinin orta ve ortanın üzerinde iş doymu aldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra, müzik öğretmenlerinin "Ücret", "Yükselme/gelişme olanakları", "İşle ilgili maddi/manevi kazançlar", "Performansa dayalı ödüller" alt ölçeklerinde ise ortanın altında iş doymu aldıkları görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin çoğunlukla "Amirle ilişkiler", "Gerekli kural ve prosedürler", "Çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler", "İletişim" ve "Yapılan işin özelliği" konularında iş doymu aldıkları dikkat çekmektedir. Bu da müzik öğretmeni yetiştirmede, gerek programı oluşturan alan derslerinin ve gerekse Anabilim Dalının sanatçı öğretmen yetiştirme özelliklerinin öğretmen adayları üzerinde olumlu etki yaptığını düşündürmektedir. Böylece, müzik öğretmenliği formasyonu sürecinde öğretmen adayları dışa dönük, kendini rahatça ifade edebilen, duygu, düşünce ve tasarımlarını çevresiyle paylaşabilen, kolaylıkla iletişim kurabilen bireyler durumuna gelebilmektedirler. Ayrıca, araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin "Yapılan işin özellikleri" konusunda da ortanın üzerinde iş doymu aldıkları görülmektedir. Bu durum da müzik öğretmenlerinin yaptıkları işi benimsediklerini ve seyerek yaptıklarını göstermektedir. "Gerekli kural ve prosedürler"e uyma konusunda müzik öğretmenleri ortanın üzerinde iş doymu almaktadır. Müzik alanının kendi iç disiplini ile yetişen öğretmenlerin, gerekli kural ve prosedürlere uyma konusunda sıkıntı yaşamadıklarını düşünebilir.

Müzik öğretmenlerinin en düşük doym aldıkları alanlar ise "Ücret", "İşle ilgili maddi/manevi kazançlar", "Yükselme/gelişme olanakları" ve "Performansa dayalı ödüller" olarak

karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuç, bugünkü eğitim ve ekonomi sistemimiz içinde, genel olarak gözlemlenen bir durumu yansıtmaktadır. Öğretmenlerin, iş güçleri karşısında elde ettikleri ücret, işlerinden elde ettikleri maddi ya da manevi kazanımları ve mesleklerindeki olumsuz yükselme ve gelişme olanakları yüzünden mutsuz oldukları, yaptıkları iş karşılığında yeterli düzeyde ödüllendirilmedikleri için iş doyumunu alamadıkları görülmektedir.

Tablo 7’de müzik öğretmenlerinin iş doyumlarına ilişkin algıları ile “yaş” değişkeni arasındaki ilişkiler için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 7. Müzik Öğretmenlerinin İş Doyumları ile “Yaş” Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi**

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi	LSD
Ücret	Gruplar Arası	56.211	2	28.106	4.019	.024*	3-1 3-2
	Gruplar İçi	356.622	51	6.993			
	Toplam	412.833	53				
Yükselme/Gelişme Olanakları	Gruplar Arası	17.970	2	8.985	1.103	.340	
	Gruplar İçi	415.456	51	8.146			
	Toplam	433.426	53				
Amirle İlişkiler	Gruplar Arası	18.326	2	9.163	.491	.615	
	Gruplar İçi	951.100	51	18.649			
	Toplam	969.426	53				
İşle ilgili Maddi/Manevi Kazançlar	Gruplar Arası	50.237	2	25.119	3.243	.047*	2-1
	Gruplar İçi	394.967	51	7.744			
	Toplam	445.204	53				
Performansa Dayalı Ödüller	Gruplar Arası	64.781	2	32.391	1.969	.150	
	Gruplar İçi	838.922	51	16.449			
	Toplam	903.704	53				
Gerekli Kural ve Prosedürler	Gruplar Arası	8.478	2	4.239	.706	.499	
	Gruplar İçi	306.356	51	6.007			
	Toplam	314.833	53				
Çalışma Arkadaşlarıyla İlişkiler	Gruplar Arası	2.478	2	1.239	.102	.903	
	Gruplar İçi	618.356	51	12.125			
	Toplam	620.833	53				
İletişim	Gruplar Arası	59.511	2	29.756	3.357	.043*	2-1
	Gruplar İçi	451.989	51	8.863			
	Toplam	511.500	53				
Yapılan İşin Özelliği	Gruplar Arası	23.393	2	11.696	1.201	.309	
	Gruplar İçi	496.756	51	9.740			
	Toplam	520.148	53				

\* p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonucuna göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin yaşlara göre dağılımları ile alt ölçeklerdeki iş doyumları arasında “Ücret”, “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” ve “İletişim” konusunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Ücret konusunda, yaşları 40-49 olanların, yaşları 30-39 ve 20-29 olanlara oranla daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Bu durum, araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin yaşları ilerledikçe ücret konusunda daha fazla doyum aldıklarını, buna karşın genç öğretmenlerin ise daha fazla ücret beklentisi içinde olduklarını düşündürmektedir.

İşle ilgili maddi/manevi kazançlar konusunda yaşları 30-39 olanlar ile yaşları 20-29 olanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yaşları 30-39 olanların, yaşları 20-29 olanlara oranla işle ilgili maddi/manevi kazançlar konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları, bir başka deyişle 20-29 yaşlarındaki genç öğretmenlerin işleriyle ilgili maddi/manevi kazanç konusunda iş doyumunu alamadıkları görülmektedir.

İletişim konusunda ise yine yaşları 30-39 olanlar ile yaşları 20-29 olanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yaşları 30-39 olanların, yaşları 20-29 olanlara oranla iletişim konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları, 20-29 yaşlarındaki genç öğretmenlerin ise iletişim konusunda iş doyumunu alamadıkları görülmektedir.

Tablo 8’de müzik öğretmenlerinin iş doyumlarına ilişkin algıları ile “mezun oldukları okul” değişkeni arasındaki ilişkiler için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 8.** Müzik Öğretmenlerinin İş Doyumları ile “Mezun Oldukları Okul” Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi	LSD
Ücret	Gruplar Arası	73.482	2	36.741	5.522	.007*	1-2
	Gruplar İçi	339.351	51	6.654			
	Toplam	412.833	53				
Yükselme/Gelişme Olanakları	Gruplar Arası	10.646	2	5.323	.642	.530	
	Gruplar İçi	422.780	51	8.290			
	Toplam	433.426	53				
Amirle İlişkiler	Gruplar Arası	16.979	2	8.490	.455	.637	
	Gruplar İçi	952.446	51	18.675			
	Toplam	969.426	53				
İşle ilgili Maddi/Manevi Kazançlar	Gruplar Arası	23.507	2	11.754	1.421	.251	
	Gruplar İçi	421.696	51	8.269			
	Toplam	445.204	53				
Performansa Dayalı Ödüller	Gruplar Arası	70.549	2	35.274	2.159	.126	
	Gruplar İçi	833.155	51	16.336			
	Toplam	903.704	53				
Gerekli Kural ve Prosedürler	Gruplar Arası	18.482	2	9.241	1.590	.214	
	Gruplar İçi	296.351	51	5.811			
	Toplam	314.833	53				
Çalışma Arkadaşlarıyla İlişkiler	Gruplar Arası	1.798	2	.899	.074	.929	
	Gruplar İçi	619.036	51	12.138			
	Toplam	620.833	53				
İletişim	Gruplar Arası	28.042	2	14.021	1.479	.237	
	Gruplar İçi	483.458	51	9.480			
	Toplam	511.500	53				
Yapılan İşin Özelliği	Gruplar Arası	23.493	2	11.747	1.206	.308	
	Gruplar İçi	496.655	51	9.738			
	Toplam	520.148	53				

\* p&lt;.05

Tablo 8 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonucuna göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımları ile alt ölçeklerdeki iş doyumları arasında “Ücret” konusunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Eğitim Enstitüsü mezunu müzik öğretmenlerinin, Eğitim Fakültesi ve TMD Konservatuarı mezunu müzik öğretmenlerine oranla ücret konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Eğitim Enstitüsü mezunu müzik öğretmenlerinin yaşça daha büyük olması nedeniyle bu sonuç yaş değişkeni ile de paralellik göstermektedir.

Tablo 9’da müzik öğretmenlerinin iş doyumlarına ilişkin algıları ile “görev yaptıkları okul türü” değişkeni arasındaki ilişkiler için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 9.** Müzik Öğretmenlerinin İş Doyumları ile “Görev Yaptıkları Okul Türü” Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi	LSD
Ücret	Gruplar Arası	53.154	2	26.577	3.768	.030*	2-3
	Gruplar İçi	359.679	51	7.053			
	Toplam	412.833	53				
Yükselme/Gelişme Olanakları	Gruplar Arası	5.779	2	2.889	.345	.710	
	Gruplar İçi	427.647	51	8.385			
	Toplam	433.426	53				
Amirle İlişkiler	Gruplar Arası	22.815	2	11.408	.615	.545	
	Gruplar İçi	946.611	51	18.561			
	Toplam	969.426	53				
İşle ilgili Maddi/Manevi Kazançlar	Gruplar Arası	17.403	2	8.701	1.037	.362	
	Gruplar İçi	427.801	51	8.388			
	Toplam	445.204	53				
Performansa Dayalı	Gruplar Arası	3.558	2	1.779	.101	.904	
	Gruplar İçi						
	Toplam						

Ödüller	Gruplar İçi Toplam	900.146 903.704	51 53	17.650			
Gerekli Kural ve Prosedürler	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	12.390 302.443 314.833	2 51 53	6.195 5.930	1.045	.359	
Çalışma Arkadaşlarıyla İlişkiler	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	8.928 611.905 620.833	2 51 53	4.464 11.998	.372	.691	
İletişim	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	2.517 508.983 511.500	2 51 53	1.259 9.980	.126	.882	
Yapılan İşin Özelliği	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	26.528 493.620 520.148	2 51 53	13.264 9.679	1.370	.263	

\* p<.05

Tablo 9 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonucuna göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullara göre dağılımları ile alt ölçeklerdeki iş doyumları arasında "Ücret" konusunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Ücret konusunda Lisede (Genel, Anadolu, Anadolu Öğretmen) görev yapan öğretmenlerin, Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan öğretmenlere oranla daha fazla doyum sağladıkları görülmektedir. Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan öğretmenlerin ücret konusunda iş doyumunu yaşamadıkları ve daha fazla ücret beklentisi içinde oldukları dikkat çekmektedir.

Tablo 10'da müzik öğretmenlerinin iş doyumlarına ilişkin algıları ile "meslekteki kıdem" değişkeni arasındaki ilişkiler için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları verilmiştir.

**Tablo 10.** Müzik Öğretmenlerinin İş Doyumları ile "Meslekteki Kıdemleri" Arasındaki Tek Yönlü Varyans Analizi

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi	LSD
Ücret	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	141.155 271.679 412.833	4 49 53	35.289 5.544	6.365	.000*	3-1,3-2 5-1,5-2 5-4
Yükselme/Gelişme Olanakları	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	49.212 384.214 433.426	4 49 53	12.303 7.841	1.569	.197	
Amirle İlişkiler	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	41.545 927.881 969.426	4 49 53	10.386 18.936	.548	.701	
İşle ilgili Maddi/Manevi Kazançlar	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	102.525 342.679 445.204	4 49 53	25.631 6.993	3.665	.011*	3-1,3-2 5-1
Performansa Dayalı Ödüller	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	182.275 721.429 903.704	4 49 53	45.569 14.723	3.095	.024*	3-1,5-1
Gerekli Kural ve Prosedürler	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	59.821 255.012 314.833	4 49 53	14.955 5.204	2.874	.032*	1-4,3-4 5-4
Çalışma Arkadaşlarıyla İlişkiler	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	19.036 601.798 620.833	4 49 53	4.759 12.282	.387	.817	
İletişim	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	103.286 408.214 511.500	4 49 53	25.821 8.331	3.099	.024*	2-1,5-1
Yapılan İşin Özelliği	Gruplar Arası Gruplar İçi Toplam	47.803 472.345 520.148	4 49 53	11.951 9.640	1.240	.306	

\* p<.05

Tablo 10 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonucuna göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine göre dağılımları ile alt ölçeklerdeki iş doyumları arasında “Ücret”, “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar”, “Performansa dayalı ödüller”, “Gerekli kural ve prosedürler” ile “İletişim” konularında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla ücret konusunda daha fazla iş doyumunu aldıklarını göstermektedir. 10 yıl ve altında kıdeme sahip genç öğretmenlerin yaptıkları işin karşılığında ücret konusunda daha fazla beklenti içinde oldukları düşünülebilir. Araştırmadaki kıdemle ilgili olan bu bulgunun yaşla ilgili bulgularla da örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca, 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin de, 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla ücret konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları ortaya çıkan ayrı bir sonuçtur. Bu sonuç da ücret konusunda kıdeme ve yaşa göre ortaya çıkan diğer sonuçları doğrulamaktadır.

11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenlerinin 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. 10 yıl ve daha altında kıdeme sahip öğretmenlerin işleriyle ilgili olarak maddi ve manevi doyum elde edemedikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları da ortaya çıkan bir sonuçtur.

“Performansa dayalı ödüller” konusunda 11-15 yıl ve 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenleriyle 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kıdemi fazla olan öğretmenlerin, 1-5 yıl arasında olan yeni öğretmenlere oranla ödüller konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. 1-5 yıl arasındaki öğretmenlerin ödüllendirilme, takdir edilme konusunda daha fazla beklenti içinde oldukları dikkat çekmektedir.

“Gerekli kural ve prosedürler” konusunda 1-5 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Burada genç öğretmenlerin kıdemi 16-20 yıl olan öğretmenlere oranla işlerindeki kural ve prosedürlere daha fazla dikkat ettikleri düşünülebilir. Ayrıca, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin de 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “Gerekli kural ve prosedürler” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları dikkat çekicidir. Yeni başlayan öğretmenler gibi mesleğinin sonuna gelmiş öğretmenlerin de kural ve prosedürler konusunda dikkatli oldukları düşünülebilir.

“İletişim” konusunda 6-10 yıl ile 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. 1-5 yıl kıdeme sahip genç öğretmenlerin mesleğe, çevreye ve kuruma yeni olmaları nedeniyle iletişim konusunda sıkıntı yaşayabilecekleri düşünülebilir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına ilişkin sonuç ve öneriler verilmiştir.

- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %59'unu kadın, %41'ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin %55'i 20-29 yaş arasında, %28'i 30-39 yaş arasında, %17'si de 40-49 yaş arasında bulunmaktadır.
- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %78'i Eğitim Fakültesi, %15'i TMDK, %7'si de Eğitim Enstitüsü mezunudur. Görev yaptıkları okullar itibarıyla %57'si ilköğretim okullarında, %28'i liselerde, %15'i de Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapmaktadırlar.
- Araştırma kapsamındaki müzik öğretmenlerinin %52'si 1-5 yıl arası, %23'ü 6-10 yıl arası, %11'i de 11-15 yıl arası kıdeme sahiptir.
- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin “Amirle ilişkiler”, “Gerekli kural ve prosedürler”, “Çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler”, “İletişim” ve “Yapılan işin özelliği” alt ölçeklerinde orta ve ortanın üzerinde iş doyumunu aldıkları; bunun yanı sıra, “Ücret”, “Yükselme/gelişme olanakları”, “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar”, “Performansa dayalı ödüller” alt ölçeklerinde ise ortanın altında iş doyumunu aldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan mezun olan öğretmen adaylarının çok az bir bölümü öğretmenliği tercih etmektedirler. Yaşam standartları açısından daha iyi maddi



koşullara sahip olabilecekleri ya da kariyer yapabilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri farklı iş alanlarına yönlendirilmektedirler.

Müzik öğretmenleriyle yapılan bu araştırmada ortaya çıkan ücret, yükselme/gelişme olanakları, maddi/manevi kazanımlar ve ödüllendirilme gibi konulardaki daha fazla beklentinin tüm öğretmenlerin görüşünü temsil ettiği düşünülebilir. Öğretmenlerin yıllardır süre gelen yetersiz ücret koşulları mutlak düzeltilmelidir.

Yurdun dört bir yanına dağılan öğretmenlerin, mesleklerinde yükselme ve gelişme olanakları açısından desteklenmeleri gerekir. Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri açısından her il'de olamasa bile belli bölgelerde eğitim programları düzenlenebilir.

- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin yaşlara göre dağılımları ile iş doyumları arasındaki sonuçlara bakıldığında;
  1. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinden yaşları 40-49 olanlar, yaşları 30-39 ve 20-29 olanlara oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  2. Yaşları 30-39 arası olan müzik öğretmenleri, yaşları 20-29 arası olanlara oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  3. Yaşları 30-39 arası olan müzik öğretmenleri, yaşları 20-29 arası olanlara oranla “iletişim” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.

Müzik öğretmenlerinden yaşça ileri olanların, genç öğretmenlere oranla “ücret”, “maddi/manevi kazançlar” ve “iletişim” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Öğretmenlik mesleği bir tecrübe, özveri ve iletişim mesleğidir. Bu nedenle öğretmenlerde, yaş ilerledikçe maddi beklentilerin yerini manevi beklentilerin aldığı, buna bağlı olarak da işten elde edilen doyumun arttığı ve yine buna bağlı olarak iletişim becerilerinde artma olduğu söylenebilir. Ancak, genç öğretmenlerin de maddi konular ile iletişim konularındaki iş doyumunu açısından tatminsiz oluşları geçici bir dönem olarak algılanmalı ve okul yöneticileri, yaşça ileri öğretmenler, müfettişler ve çevre tarafından desteklenmelidirler.

- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımları ile iş doyumları arasındaki sonuçlara bakıldığında;
  1. Eğitim Enstitüsü mezunu müzik öğretmenleri, Eğitim Fakültesi ve TMDK mezunu müzik öğretmenlerine oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.

Araştırmaya katılan Eğitim Enstitüsü mezunu müzik öğretmenlerinin, Eğitim Fakültesi ve TMDK mezunu öğretmenlere oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Bu durum da yine “yaş” değişkeni ile ilişkili bir sonucu ortaya koymaktadır. Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin yaşça daha ileri olmaları ve ayrıca Eğitim Enstitüsünden yetişen öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine karşı daha idealist bakmaları bu sonucu doğruluyor olabilir. Bu nedenle yıllardır tartışması yapılan ideal öğretmen yetiştirme konusunun önemi burada ortaya çıkmaktadır. Eğitim Fakültesi'nin, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine bakış açılarının bu anlamda doğru bir eksene oturması açısından büyük sorumlulukları olmalıdır.

- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullara göre dağılımları ile iş doyumları arasındaki sonuçlara bakıldığında;
  1. Lisede (Genel, Anadolu, Anadolu Öğretmen) görev yapan müzik öğretmenleri, Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan müzik öğretmenlerine oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.

Lisede görev yapan müzik öğretmenlerinin, Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan müzik öğretmenlerine oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Güzel Sanatlar Lisesinde öğretmen istihdam etmenin belli şartlarının olması, bu okullara öğretmenlerin seçilerek alınması, burada görev yapan öğretmenleri yüksek ücret veya farklı bir ücret konusunda bir beklenti içine sokuyor olabilir. Bu nedenle, Güzel Sanatlar Lisesinde görev

yapan müzik öğretmenlerine seçilerek alınmaları nedeniyle farklı bir ücret politikası uygulanabilir.

- Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine göre dağılımları ile iş doyumları arasındaki sonuçlara bakıldığında;
  1. 11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenleri, 1-5 yıl ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  2. 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenleri, 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  3. 11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenleri 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  4. 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  5. “Performansa dayalı ödüller” konusunda 11-15 yıl ve 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenleri, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  6. “Gerekli kural ve prosedürler” konusunda 1-5 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenleri, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  7. 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 16-20 kıdeme sahip öğretmenlere oranla “Gerekli kural ve prosedürler” konusunda daha fazla iş doyumunu almaktadır.
  8. “İletişim” konusunda 6-10 yıl ile 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenleri, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu almaktadır.

11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere; 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “ücret” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Bu durumda diğer sonuçlara paralel bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Kıdem yılı ilerledikçe ücretten beklentinin ön planda olmadığı görülmektedir.

11-15 yıl kıdeme sahip olan müzik öğretmenlerinin 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere; 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Yine kıdem yılı ilerledikçe “İşle ilgili maddi/manevi kazançlar” konusunda daha fazla iş doyumunu alındığı görülmektedir. Öğretmenlerin “ücret” ve “maddi/manevi kazanımlar” konusunda belli bir düzeyde tatmin yaşamaları, hem öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü ve hem de öğretmenlerin daha üretken, daha yararlı olmaları açısından büyük önem taşımaktadır.

“Performansa dayalı ödüller” konusunda 11-15 yıl ve 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. Yeni öğretmenler yaptıkları işlerle ilgili olarak daha fazla ödüllendirilme beklentisi içinde olabilirler. Çevreleri tarafından kabul edildiklerini, başarılı bir öğretmen olduklarını çevreleri ya da amirleri tarafından ödüllendirilmeye ilişkilendirebilirler. Bu nedenle, yapılan iyi işlerle ilgili olarak ödüllendirilmeleri, öğretmenlerin performansını olumlu yönde etkileyecektir.

“Gerekli kural ve prosedürler” konusunda 1-5 yıl ve 11-15 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere; 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, 16-20 kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir.

“İletişim” konusunda 6-10 yıl ile 21-25 yıl kıdeme sahip müzik öğretmenlerinin, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha fazla iş doyumunu aldıkları görülmektedir. İletişim becerileri açısından yeni öğretmenlerin desteklenmesi gerekir.

**KAYNAKLAR**

- Aslan Ö. ve Akbayrak, N. (2002). "Hemşirelerde İş Doyumu", **Modern Hastane Yönetimi Dergisi**, 6 (2), ss. 29-35.
- Balcı, A. (1985) . "Eğitim Yöneticisinin İş Doyumu" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkanat, C. (2000). **Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu**. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Korkut, H.(1990). **Üniversitelerde Akademik Olmayan Personelin İş Doyumu ve Örgütle Özdeşleşmesi**. Ankara: YÖK Matbaası.
- Tor, H. ve Aytaç, İ.Ç., Halhallı Seyhan, M. (2002). "İş Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Doyumu". **XI. Eğitim Bilimleri Kongresi**.
- Yıldız, Z. (2002). **Değişik Öğretim Kademelerindeki Öğrencilerin Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama Düzeyleri**. SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi